

OBSAH

DOMEČEK	4
RÁNO U RYBNÍKA	12
PRALES	18
4. KROUŽKOVÁNÍ	25
5. LETECKÝ REJ	32
6. NEMOCNICE PRO ZVÍŘÁTKA	39
7. KRAJINA JEŘÁBŮ	46
8. ZIMA	53
9. VÁNOCE	59
10. ZIMA V JIČÍNĚ	65
11. JARO NAD VELIŠEM	72
12. CESTY DOMŮ	78
13. PTAČÍ ZPĚV	

**PTÁCI JSOU JAKO HVĚZDY.
SPOJUJÍ NÁS, UBOHÉ POZEMŠŤANY, S NEBESY.**

PŘEJI VŠEM DĚTEM, ABY JE
RODIČE MILOVALI SVOU
ČIROU, NEPŘIPOUTÁVAJÍCÍ
A NEPODMÍNĚNOU LÁSKOU,
PODOBNOU TÉ, S JAKOU DOKÁŽOU
DROBNÍ PTÁČCI VYCHOVÁVAT
I KUKAČČÍ MLÁDĚ.

HOMEČEK

LÉTO BYLO V PLNÉM PROUDU. KONEC ŠKOLNÍHO ROKU SE BLÍŽIL MOŽNÁ

pomaleji, než by si děti přály, ale na dobré náladě jim to nijak neubralo. Dny byly s každým dalším ránem delší a delší a do zahrad a parků ve vlahých červnových nocích znělo jako noční koncert cvrkání sarančat a cvrčků, drozdů zpěv a vrkání hrdliček. Je pravda, že škola ještě zdaleka neřekla své poslední slovo, vzorec nebo rovnici. Písemky, zkoušení, referáty..., to všechno a mnoho dalšího ještě na děti a studenty číhalo ve školních lavicích a na stupíncích před tabulí. Tím víc všichni počítali dny, kolikrát ještě budou muset ráno vyběhnout se školní brašnou, než ji konečně na dva měsíce odloží do nejzazšího kouta svého pokoje a začnou si konečně užívat těch letošních vytoužených prázdnin.

Večerní rosa se perlila v prvních slunečních paprscích na rákosí rybníků okolo Ostružna, malé vesničky nedaleko Jičína, jež se do daleka pyšní kostelem se žlutobílou omítkou a dvěma nádhernými baculatými barokními báními na každé z věží. Zářily vždy do dálky jako majáky do širého okolí. Nad vesnicí, ještě výš než kostelní věže, se skromně zdvihá nenápadný pahorek s remízem smíšeného lesa, jenž ukrývá drobnou kapličku, nesoucí od nepaměti jméno po Svaté Anně. Kolem vesničky se rozprostírá několik malebných rybníků, jejichž hladiny se tu rozkládaly dříve než vesnička, kostel i kaplička. Rybníků tu okolo zbylo už jenom pár, leč svoje kouzlo si uchovaly doposavad. Pod východním úbočím návrší s kapličkou, přímo směrem k Jičínu, se rozkládá jeden z těch menších, zvaný Čeperka. Je to spíše rozlehlá, rákosím porostlá bažina s malou plochou vodní hladiny u hráze. Sem tam nějaká vrba a černý bez. Šípkové a trnkové keře se předháněly, kdo z nich bude mít letos jasnější a zářivější květy. Opravené stavidlo donedávna zářící novotou už zase pomalu obrůstalo žabincem a orobincem. Hned vedle hráze stojí, jako starostlivý hospodář, malý, skromný domeček. Byl to kdysi dům porybného z hraběcího Schlikovského panství. Mnoho generací hospodářů z něj den co den po několik staletí vycházelo do kraje a staralo se v létě v zimě o to, aby se rybníků a jejich obyvatelům dobře dařilo.

Dnešní ráno se ale od těch mnoha předešlých velmi odlišovalo. Před zrezivělou brankou dvorku zarostlého kopřivami a trávou stál pán. Jednu ruku měl položenou na ramenou staršího chlapce, tou druhou držel za ruku malou holčičku. Nebylo sice ještě po vysvědčení, ale přesto se stává, že některé dárky nebo odměny se mohou dát předem. Ten pán byl totiž tatínek obou dětí, Marka a Vladky.

Ornitologie pro děti

Už jako malý kluk se toulával po místních rybnících, naslouchal švelení jejich rákosí a zakoušel přívětivého dotyku jejich chladivých vod. Chodil kolem této samoty a snil o tom, že v ní jednou bude bydlet. Asi si to opravdu moc přál, protože teď, když už byl dospělý, si ten velký dětský sen splnil. Před několika týdny si všiml inzerátu v jednom časopise, že právě jeho vysněný domek je na prodej. Moc dlouho neotálel, a přestože neměl tolik peněz, aby si jej mohl koupit, zašel do banky a na domeček si půjčil. Než vám někdo půjčí tolik peněz, musíte sepsat a podepsat spoustu papírů a nějaký čas všechno to vyřizování trvá. Teď už byla ale všechna jednání dojednána a vše vyřízeno, a tak dnes konečně stojí noví majitelé před svým novým domečkem. A zrovna to tak vyšlo, že byl zároveň i tak trochu za vysvědčení.

Ve vánku nad rybníkem se mísila vůně vody a ryb s křikem racků tuláků, již bez cíle nastupují svoji bludnou pouť po rozlehlém, širém světě. Nad Svatou Annou kroužilo káně a jeho mňoukavé volání doléhalo až sem. Na hladině sbíralo potravu několik černých lysek. Když vzal tatínek za kliku, vrátka na dvorek se s vrzáním otevřela a vyplašené lysky, vylekané nezvyklým zvukem, přeletěly s hlasitým pleskáním svých černých nohou a křídel o hladinu na druhou stranu rybníčka. Vlastně to ani nebyl žádný dvorek. Byl to břeh rybníka. Pár metrů před zápražím, které bylo vystavěno z těžkých pískovcových desek, rostlo rákosí a orobinec a hladina vrhala sluneční prasátka na stěnu budovy. Těsně nad vodou proletovala hejna vlaštovek a jiříček. Sem tam se objevila i osamocená břehule. Z rákosí se co chvíli ozvali strnadi či rákosníci. Bylo zřejmé, že lysky se často odváží až na samý břeh. Zbylo tu po nich mnoho stop, a nejen stop.

Dům byl celý zděný. Navazovala na něj kůlna s malou stodolou, jež byly zbudované ze silných fošen natřených černým térem. Ještě než tatínek stačil vyndat z kapsy klíče od domečku, holčička vykřikla: „Tati, tati, kukačka!“ Zdáli se skutečně ozývalo pravidelné odpočítávání žežulky. Tatínek se zaposlouchal a na prstech rukou počítal, kolikrát se ozve zakukání.

„Co to děláš?“ chtěla vědět holčička.

„Počítám,“ odvětil tatínek a s každým „kuku“ rozevřel z dlaně jeden prst.

„A co počítáš?“ ptalo se zvědavě děvčátko, ale pak, navzdory své zvědavosti, ztichlo a čekalo, až tatínek dopočítá.

„Dvacet jedna,“ promluvil konečně tatínek, když kukání ustalo. „Říká se, že kukačky svým kukáním každému spočítají, kolika let se ještě dožije,“ řekl a usmál se na Vladku.

„A co bude pak?“

„Pak umřu, jako každý,“ odpověděl s úsměvem táta. V jejích očích se mihlo zděšení. Tatka zkrátka někdy takhle nemístně žertoval.

„Ne, ty mi nikdy neumřeš,“ začala natahovat moldánky holčička a objala tátu kolem beder, protože výš nedosáhla. Marek se usmíval a shovívavě sledoval svoji mladší sestru.

„Ale jdi ty, drndo,“ chlácholil ji tatínek a hladil po jejích dlouhých havraních culíkách. Přesto to vypadalo, že se už už v jejích pomněnkových očích zaleskne pár slziček a k tatínkovi se tiskla čím dál víc. Aby ji přivedl na jiné myšlenky, zeptal se:

„Jestlipak víš, proč ta kukačka tak usilovně kuká?“ Objímala tátu dál a jen zavrtěla hlavičkou zabořenou do tátova břicha. „Tak si tady sedneme a já ti o tom povím pohádku.“

Ještě předtím, než si udělali pohodlí k vyprávění, vešli dovnitř do světnice. Složili tu svoje věci. Měli v plánu jen trochu poklidit a připravit se na přenocování. Dnes poprvé ve svém novém domku. Přišli si sem prožít to kouzlo, které nás obejmě, když zažíváme něco čarovného. A tatínek začal vyprávět pohádku, kterou kdysi dávno jako malý kluk slyšel. A protože si ji už mnoho nepamatoval, musel rychle vzpomínat, jak to vlastně mohlo s tou kukačkou tenkrát být.

Marka už pohádky moc nebraly, a tak se vydal na průzkum okolí.

O dudkovi a kukačce

To bylo v dobách tak dávných, že Slunce ještě nebylo zlatovlasý stařec, ale plavovlasý jinoch. Měsíc se ještě svým stříbřitým úsměvem uculoval oběma tvářemi na Zemi, jež byla tak mladá, jak dívčina v rozpuku, a netušila, který kontinent se jednou bude nazývat Evropa, který Afrika či Amerika. To bylo v dobách, kdy koně ještě neměli kopyta, sloni choboty a ptáci si sotva zvykli na peří, které jim na těle začalo růst místo šupin, aby se odlišili od svých prapředků dinosaurů. Bylo to tehdy, kdy se prapředci dnešních ptáků rozhodovali, jestli se stanou pštrossem, tučňákem, slepicí nebo třeba vlaštovkou.

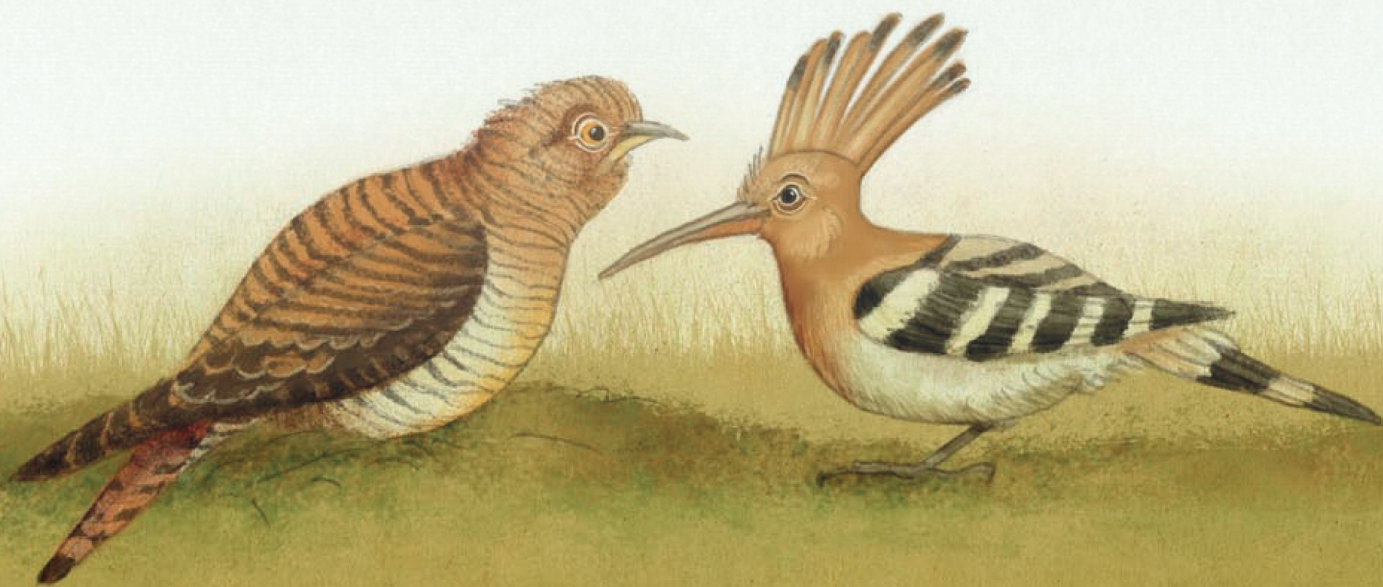
Nejinak to v těch dávných dobách bylo s dudkem a kukačkou. Stejně jako většina druhů v ptačí říši ani dudek a kukačka nevypadali tenkrát tak, jak vypadají dnes. Dokonce nežili ani stejným způsobem, jako žijí dnes. Netušili bychom ani, co se z kterého podivného ptáčka poletujícího po tom pramladém světě do našich dob vyvine.

Ornitologie pro děti

Kukačka v té době měla ještě pověst vzorného rodiče svých dětí. Vzorně snášela svá vejčička do hnízda, které si sama postavila. Vzorně se o svoje ratolesti starala a stejně vzorně jim sháněla potravu a krmila je do té doby, než prapťáčata dospěla a začala se o sebe starat sama. A ještě něčím by vás asi překvapila. Na hlavě měla krásnou barevnou chocholku. Byla na ni také jaksepatří pyšná a díky ní požívala od svého okolí patřičnou vážnost.

Tou dobou se ani ostatní ptáčci nenechávali zahanbit a zdobili si svoje ptačí tělíčka nejrůznějšími ozdobami. Například páv dlouhým ocasem, krocán červenou hlavou a nudlí nad zobákem, pelikán velkým zobákem, čáp dlouhýma nohama, o pestrosti peří mnohých z nich ani nemluvě. Jen dudek žádnou ozdobu neměl. Byl to velmi obyčejný pták, nebyl ničím zajímavý, neměl žádnou ozdobu, žádný velký zobák, krásný hlas ani bůhvíjak pestré peří. Neměl o sobě valné mínění, byl vlastně i trochu zamindrákovaný. Připadalo mu, že mu ke štěstí stále něco chybí. A protože nabyl pocitu, že příčinou jeho trablů je vždycky někdo jiný, rozhodl se nehledat problém u sebe, ale jinde. Z čápa, páva i krocana měl trochu strach. Rozhodl se tedy zajít právě za kukačkou.

„Kukačko,“ řekl jí, „půjč mi svoji krásnou chocholku, já žádnou nemám. Dnes večer pořádá ptačí sněm ptačí bál, zpívat bude slavičí sbor, bude to velká nádhera. Tak rád bych se tam podíval. Ty jsi stále kolem svých dětí, nemáš ani čas nikam zajít.“

Kukačka se trochu zarazila, v duchu musela dát dudkovi za pravdu. Dokonce si uvědomila, jak je její ozdoba zašlá, jak už dávno nezáří tolika barvami jako dřív. Byla ušmudlaná, ukoptěná, jako celá kukačka. Dudek si jejího zaváhání zřejmě všiml a pokračoval:

„Hned jak tvoji chocholku nebudu potřebovat, pěkně ti ji vyčistím, aby zářila barvami. Vrátím ti ji ještě hezčí, než je teď.“

Kukačka nakonec uznala, že dudek má vlastně pravdu. Stejně je stále u dětí, nikam nezajde a chocholka opravdu potřebovala údržbu.

„Dobře,“ řekla nakonec, „půjčím ti ji a ty mi ji na oplátku vyčistíš a zítra mi ji vrátíš.“

„Slibuji, slibuji, kukačko,“ vykotal štěstím bez sebe dudek, „a na sto tisíckrát ti děkuji. Zítra ti chocholku vrátím a navíc bude jako nová.“

Na bále dudka každý obdivoval a chválil jeho novou ozdobu. Nikdo ani nepoznal, že patří kukačce, protože ji dudek ještě předtím opravdu důkladně vypucoval a vyčistil a nyní hrála všemi barvami jako duha. Zářila a uchvacovala každého, kdo na ní spočinul pohledem. Dudek byl rázem v jiném světě, najednou nebyl přehlíženým, slyšel kolem sebe jen samé pochlebování, lichotky a obdiv. „Ten dudek je ale úžasný, nikdy jsem si toho nevšiml...“ nebo „Musíme ho pozvat i k nám, je to ozdoba salónů...“. A dudek byl v sedmém ptačím nebi. Říkal si „tak vida, toto je úspěch, toto je sláva a štěstí“ a na vlně obdivu strávil celý večer a celou noc.

Dudek se probudil až k polednímu. Hned jak otevřel oči, vzpomněl si na včerejší večer a opět se v myšlenkách vracel ke svému opojení z obdivu a slávy. Se zavřenýma očima si hladil chocholku, která stále ještě zdobila jeho hlavu. Stále ještě snil krásný, ale prázdný sen.

„Kluku, kluku...“ ozvalo se najednou z dálky. Kukačka se již sháněla po své chocholce a nedočkavě očekávala, až dudek splní svůj slib, který jí včera dal. Dudek znejistěl, zaváhal. Vzdát se svého prostředku na cestě ke slávě? Jen tak ho zase vrátit? To ne! To přece nemůže dopustit a jen polohlasem odvětil kukačce:

„Už du, du, du...“ A vytratil se na opačnou stranu.

Od těch dob kukačka marně honí po světě dudka, pro samé hledání ani nemá čas vychovávat svá mláďata a raději svoje vajíčka podstrkuje do cizích hnízd. A dudek zase neustále utíká před jejím neutuchajícím voláním a nemá vůbec kdy na to, aby se chlubil svou chocholkou. Nemá čas ani na to, aby si ji vyčistil, takže už dávno nezáří duhovými barvami jako dřív.

Ornitologie pro děti

A to jim oběma zůstalo až dodnes.

„A z toho bychom se mohli poučit i my, lidé,“ řekl tatínek a obrátil se k Vladčce. „Měli bychom vědět, že z věci, o kterou jsme se sami vlastními silami nezasloužili, nemůžeme mít nikdy žádnou radost.“ Bylo vidět, že holčička o tom usilovně přemýšlí.

Na kamenném zápraží se objevil Marek. Vypadal trochu ušmudlaně, ale spokojeně. V rychlosti shrnul nejdůležitější výsledky své objevitelské mise: kousek od rybníka stojí myslivecký posed, „doutníky“ neboli orobinec, jim rostou hned za polorozpadlým plotem a pod cestou se vyhřívá užovka.

Tma se snesla na rybník i rákosiny. Spánek začal obě děti zmáhat. Vladka na Markovy úžasné zprávy ani nedokázala nic odvětit, jen pokývala svou havraní ofinou a za chvíli už bylo slyšet spokojené oddychování. Dnešek přinesl tolik zážitků, že toho na ni bylo přece jen trochu moc. Tatínek ji spící vzal do náruče, Marek mu otevřel dveře do stavení a uložili Vladku do připraveného spacáku, kam se pak sami zakutali také. Sfoukli plamínek petrolejové lampy, elektrika v domečku ještě nebyla zapojená. Museli dát dobrý pozor, aby se nepopálili o skleněný cylindr, začouzený a rozpálený od plamene. Za potměnými okny bylo možné jen podle zvuků tušit noční svět, který začínal žít uprostřed rákosí. Z nedalekého remízku zahoukal puštík. Toho už ale děti neslyšely.

Ve tmě noční rákosiny zašustilo pár ptačích pírek a ozvalo se několiké pípnutí. Kdybychom dokázali zaslechnout to tichoulinké zašvitoření a dokázali porozumět ptačí řeči, znělo by to asi takto:

„Mamiíí, zrovna jim tam zhaslo to světýlko, to malý sluníčko. Proč my ho taky nemáme? A nevíš, co tam teď dělají? Mají tam uvnitř alespoň nějakou větvičku na spaní jako kosové a drozdi, nebo nějaký dutý strom jako žluny a datli, anebo dřevěné budky jako sýkorky? Nebo spí v kleci na bidýlku jako ta barevná andulka, co celý den křičí z okna domu za lesem? Ještě by mohli spát na zemi jako koroptve, co myslíš? Možná jim tam roste rákos a spí na něm jako my...“

„Zavolám na tebe puškvorcové strašidlo,“ pohrozila máma Rákosníková. „Nespí na zemi, spí na něčem, co je podobné těm placatým hradům, jaké si staví ondatry. Jenže nejsou z hlíny nebo orobince, ale ze dřeva a jsou ještě větší.“

„A taky si jako ondatry do nich dělají chodby a tunely?“

„To ne, ty blázínku, leží na těch hranatých věcech a vlezou si pod takovou měkkou věc, která vypadá jak spláclá kupka sena.“

„A jak to víš, tys tam někdy byla?“

„Říkala mi to paní Vrabcová, koukala se dovnitř těmi lesklými otvory, které mají po stranách svých jeskyní, když byla slepicím ujídat krmení. A mají tam spoustu dalších věcí, o kterých ani ona nic nevěděla. A víš dobře, že o lidech toho neví nikdo víc než právě paní Vrabcová. Ví o nich skoro všechno. A teď už ani pípnout a spát.“

„A mamííí..., jak to, že paní Vrabcovou taky krmí? Ona jim taky snáší vejce jako slepice?“

„Co tě napadá, chodí si tam jen občas něco zobnout.“

„A to jí ti dvounožci nechytí?“

„Kdepak, stačí udělat frnk, a je pryč. Ale už nechci nic slyšet!“

„Ale mamííí...,“ ozvalo se přesto znovu. Ale nad nočním rákosím se mihl neslyšný stín a malému rákosníčkovi se další otázka zadržela v hrdélku. To ho puščík vyděsil svou noční obhlídkou. V rákosí to ještě chvíli šustilo, to jak se večerní větřík také nemohl odhodlat ke spánku. Jako malému rákosníčkovi, jemuž se v malé hlavičce honilo ještě mnoho dalších otázek, na které by se rád zeptal. Usnul teprve, když se na obloze rozsvítila i ta poslední hvězdička. Ještě předtím mu ale jeho droboučkou hlavičkou běhalo tolik otázek, na které neznal odpověď. A neznala je asi ani maminka. A nemohl přijít na to, kdo by mu na ně dokázal odpovědět.

